

دانشگاه علوم پزشکی همدان

پروپوزال نویسی (ویژه دانشجویان پزشکی)

دکتر زهرا شقاقی

عضو هیات علمی دانشگاه، معاون پژوهشی بیمارستان قلب فرشچیان

❖ تحقیق جریانی هدفمند و گام به گام مبتنی بر آگاهی های قبلی محقق شامل جمع آوری منظم داده ها، تجزیه و تحلیل و تفسیر آنها برای پاسخگویی به سؤالات و یا حل مشکل

❖ پروپوزال در لغت به معنی پیشنهاد است. طرح اولیه و طرح پیشنهادی تحقیق
❖ انتخاب موضوع و ایده پژوهشی

□ معمولا موضوع تحقیق ناشی از سوالی است که در ذهن محقق شکل می گیرد. در واقع سوال تحقیق، سوالی است که محقق می خواهد پاسخ آن را بداند. اما سوال یا ایده تحقیق از کجا شکل می گیرد؟

□ توجه به پیرامون و جامعه و دست اندرکاران امور اجرایی جهت یافتن مشکلات موجود

□ مشورت با اساتید و متخصصین در رشته های متفاوت

□ جستجو در اینترنت و بررسی متون

□ شرکت در کنفرانسها و همایشها

□ استفاده از اولویتهای تحقیقاتی مراکز تحقیقاتی یا سازمانهای مختلف

انواع تحقیق:

کاربردی :

اکثریت تحقیقات در حال حاضر کاربردی هستند. این تحقیقات برای حل مشکل خاصی برنامه ریزی شده است. انجام تحقیق منجر به ارائه راه حل جهت حل مشکل یا تولید محصول یا دستاورد خاصی در انتهای تحقیق خواهد شد.

بنیادی:

سهم کمتری از تحقیقات را در حال حاضر شامل می شود. منجر به افزایش دایره دانش بشری می شود. در انتهای تحقیق کاربرد نتایج طرح مشخص نیست و در زمانهای دورتر نتایج کاربرد خواهد داشت.

انجام تحقیق منجر به ارائه راه حل جهت حل مشکل یا تولید محصول یا دستاورد خاصی در انتهای تحقیق نخواهد شد.

تحقیقاتی که در زمینه بررسی فیزیولوژی بدن یا ارتباط فاکتورهای بیوشیمی خون با الگوی خواب

پروپوزال نویسی (ویژه دانشجویان پزشکی)

انجام تحقیقات کاربردی به گونه ای که بتواند مشکلات موجود در جامعه و یا مربوط به مدیران را شناسایی و برای آن راه حلی ارائه نماید، باید در سرلوحه تحقیقات قرار گیرد.

محورهای پژوهشی اثر گذار:

اثر گذار بر تصمیم گیری

اثر گذار بر وضعیت سلامت

اثر گذار بر مولفه های موثر بر سلامت

اثر گذار بر ارائه خدمات

اثر گذار بر اقتصاد

اولویت بندی موضوع:

در این مرحله محقق با مشکلات و مسائل و سؤالات مختلفی روبرو است و تصمیم دارد از بین آنها عنوانی را برای تحقیق خود انتخاب نماید:

❖ مناسبیت (شدت، وسعت)

این مسئله یا مشکل چقدر وسعت دارد؟ اگر شیوع و بروز مسئله ای بالا باشد و جمعیت زیادی را گرفتار نماید معمولاً اولویت بیشتری دارد.

شدت مسئله چقدر است؟ اگر مسئله مورد نظر دارای عوارض بیشتر و یا مرگ و میر بالاتری باشد معمولاً در اولویت قرار دارد

❖ اجتناب از دوباره کاری

در مورد این قسمت باید دو اصطلاح دوباره کاری و تکرارپذیری را از هم تفکیک نماییم.

دوباره کاری زمانی مطرح است که می دانیم در صورت اجرای تحقیق مورد نظر کلیه نتایج به دست آمده، مشابه و عین نتایج

قبلی خواهد بود. لذا در این حالت پاسخ سؤال ما فرق نخواهد کرد و محقق دچار دوباره کاری می شود. اما در تکرار پذیری

محقق می داند نتایج تحقیق در صورت تکرار مشابه نتایج قبلی نخواهد بود

موارد شامل تکرارپذیری

- ❑ تفاوت‌های جغرافیایی موجود می‌تواند یکی از دلایل انجام مطالعه مشابه در نقاط مختلف کشور و حتی در یک استان باشد. لذا انجام تحقیق مشابه در چنین مواردی دوباره کاری محسوب نمی‌شود.
- ❑ تفاوت‌های زمانی نیز در تحقیقات مختلف خصوصاً تحقیقات بهداشتی اهمیت دارند. زیرا با گذشت زمان مسئله مورد بررسی از نظرنوع و شیوع می‌تواند تغییر نماید. لذا انجام یک تحقیق گاهی اوقات در زمانهای مختلف برای شناسایی فرایند تغییر نه تنها دوباره کاری نمی‌باشد بلکه ضروری به نظر می‌رسد.
- ❑ تفاوت‌های فردی از جمله موارد دیگر برای ضرورت تکرار یک تحقیق است. اگر مسئله‌ای در گروه‌های سنی، قومی، جنسی و غیره متفاوت باشد. لازم است آن را در زیر گروه‌های مختلف تکرار نمود.
- ❑ تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نیز در صورت تأثیرگذاری در مسئله می‌توانند علت تکرار یک تحقیق باشند.
- ❑ لذا چنانچه قبلاً مطالعاتی با اهداف تقریباً مشابه انجام شده است، محقق باید برای تکرار آن دلیل قانع‌کننده‌ای داشته باشد و باید بتواند توجیه نماید که نتایجی که بدست خواهد آمد تکراری نخواهند بود.

❖ قابلیت اجرا:

باید از خودمان پرسیم آیا نیروی انسانی، امکانات، منابع مالی و زمان مناسب برای انجام کار در اختیار داریم . بهتر است برای تعیین عملی بودن نحوه اجرای یک تحقیق با مدیران، صاحب نظران و محققین با تجربه مشورت نماییم . معمولاً محققین در اولین تجربه های خود، یا کارها را خیلی ساده و یا خیلی غیر قابل اجرا می انگارند که با کمی تجربه اندوزی به بینش مناسبتری در این زمینه دست می یابند.

❖ مقبولیت سیاسی:

اگر عنوان طرح، مورد قبول و توجه مسئولین باشد، معمولاً شانس بیشتری برای انجام می یابد. گاهی اوقات بر اساس سیاستهای ملی و منطقه ای انجام برخی از کارها در اولویت بوده و برخی از آنها با محدودیت مواجه هستند.

❖ با صرفه بودن:

در این جا باید از خودمان پرسیم نتایج این تحقیق به اندازه منابع، زمان، پول و نیروی انسانی که صرف آن می کنیم می ارزند؟ آیا آنچه برای این تحقیق صرف می شود می تواند موجب تغییری در برنامه های موجود شود و سودمندی مقبولی را به دنبال داشته باشد؟ اگر چه برآورد کامل هزینه ها و زمان و منابع قبل از انجام مطالعه کمی مشکل است ولی با در نظر گرفتن برخی فرضیات معقول و صحیح، می توان به نتایج قابل قبولی رسید و در مورد با صرفه بودن طرح، تصمیم صحیحی اتخاذ نمود . در مورد با صرفه بودن نباید تنها به بعد اقتصادی و مادی مسئله فکر نمود . گاهی آنچه که هزینه می شود آبرو و وجهه یک سیستم یا سازمان یا گاهی حتی افراد حقیقی است

❖ فوریت نیاز به داده ها

مسائلی که قابل طرح و تحقیق هستند، معمولاً از نظر نیاز فوری به نتایج شان با یکدیگر تفاوت دارند

❖ ملاحظات اخلاقی

در بحث ملاحظات اخلاقی چند جنبه باید مورد نظر قرار گیرد . اگر موضوع تحقیق در مورد مسائل خصوصی و شخصی جامعه باشد، در اجرای آن با مشکل مواجه خواهیم شد . چنانچه در طی انجام تحقیق سلامت برخی از افراد به خطر افتد و یا به کسانی که نیازمند خدمات می باشند اجحاف شود، موضوع انتخابی اخلاقی نمی باشد. در این قسمت بحث اخلاق در پژوهش و رعایت حقوق بیمار، کسب توافقنامه ها نیز می تواند مطرح باشد.

انتخاب یک منتور خوب

❖ مدیرگروه های آموزشی، مسیولین بخشها و دپارتمان های مختلف در

بیمارستان ها ، معاونین پژوهشی بیمارستان ها و دانشکده ها

❖ بررسی سی وی پژوهشی منتور مورد نظر و برگزاری جلسه یا جلساتی جهت

آشنایی و اطلاع یافتن از زمینه های پژوهشی مورد نظر ایشان

❖ از مدت زمانی که میتوانند در این زمینه اختصاص دهند و تیم همکاران

ایشان(مراجعه به مقالات و طرحهای تحقیقاتی استاد مورد نظر در سامانه های

مرتبط موجود)

کارگاه پروپوزال نویسی (ویژه دانشجویان پزشکی)

عنوان پروپوزال

مرتبط با رشته و علایق پژوهشی باشد

با کلمات بررسی، مطالعه، مقایسه، اندازه گیری، ارایه، طراحی و... شروع شود

جذاب، جالب، کوتاه و رسا(بین ۸ تا ۱۵ کلمه)(فاقد کلمات مبهم و گیج کننده)

بصورت خبری و غیر سوالی باشد

از بکار بردن اختصارات اجتناب شود

در برگیرنده هدف اصلی پژوهش باشد(محتوای اصلی پروپوزال)

باید به چهار تا W(چه چیزی، چگونه، چه کسی، کجا، چه زمانی) توجه شود.

ضرورت اجرای پژوهش

- ❑ پژوهش ما با این موضوع و عنوان خاص چه اهمیتی داره؟
- ❑ و ضرورت اجرای این طرح پژوهشی ما چیه؟
- ❑ اهمیت موضوع و ضرورت مسیله چیست؟
- ❑ **درک و طرح صحیح و دقیق مسیله**
- ❑ اشاره به gap پژوهشی (شکاف دانشی)
- ❑ (علیرغم اینکه در پژوهشهای مختلفی به این مسیله از این جنبه پرداخته اند و در مطالعات و پژوهش های مختلف بررسی شده ...اما از این بعد مغفول مانده است....)
- ❑ پیشنهادات پژوهش های پیشین
- ❑ اگر بین نتایج حاصل از پژوهشهای پیشین در این زمینه اختلافی وجود داره.....(بین ذی نفعان این پژوهش چالش وجود داره
- ❑ 200-250 کلمه

کلید واژه‌ها

❖ خوانندگان بتوانند به راحتی با کارهایی مشابه کار ما در سطح

دنیا(داخل و خارج از کشور) آشنا شوند.

بیان مسیله

□ فرم مبسوط یافته ضرورت اجرای پژوهش به منظور مجاب

نمودن کارشناسان وداوران جهت اجرای پژوهش(ترسیم مسیر

راه در پژوهش مورد نظر ما)

نگارش بیان مسئله

- ❑ از کلیات موضوع مورد نظر شروع کرده و به ترتیب به جزئیات وارد می شویم.
- ❑ بیان وسعت و شدت مشکل موجود با ارائه آمار و ارقام
- ❑ توجیه ایده تحقیق و ضرورت انجام کار
- ❑ استفاده از منابع مستند و ذکر آنها
- ❑ نوشتن هدف مطالعه در پاراگراف انتهایی
- ❑ تعریف اصطلاحات و واژهها
- ❑ در زمان ذکر اختصارات...ذفعه اول حتما بصورت کامل ذکر گردد و سپس در دفعات بعدی میتوان اختصار واژه یا عبارت را بکار برد

بررسی متون

□ یکی از ابزارهای مهم تحقیق و کلید موفقیت در دستیابی به نتایج مناسب،

انجام بررسی متون دقیق است

□ هر چه زمان بیشتری را صرف بررسی دقیق منابع نماییم، در پایان، زمان

خیلی بیشتری را برای نتیجه گیری مناسب از تحقیق ذخیره نموده ایم

دلایل نیاز به انجام بررسی متون

- ❑ بررسی متون به صورت ابتدایی می تواند در خلق ایده های پژوهشی و جهت دادن سوالات پژوهشی نقش داشته باشد.
- ❑ بررسی متون اولیه در شناسایی و روشن نمودن مشکل مورد پژوهش کمک کننده است.
- ❑ اطلاعاتی به روز را در مورد زمینه پژوهشی مورد علاقه فراهم کرده و نشان می دهد که در آن زمینه چه تحقیقاتی صورت گرفته و چه نتایجی به دست آمده است.
- ❑ روشهای پژوهشی را که می توان در تحقیقات آتی از آنها استفاده کرد مشخص می کند.

□ مواردی از مشکلاتی را که ممکن است بروز کند و راه حل های

احتمالی برای مقابله با آن مشکلات را روشن می سازد.

□ یافته های مشترک در پژوهش های مختلف را نشان می دهد.

□ اختلافات موجود در مطالعات مختلف را بازگومی کند.

□ عوامل و مسائلی که قبلا در نظر گرفته نشده اند را آشکار می سازد.

□ پیشنهاداتی را برای پژوهش های آتی ارایه می کند

□ با بررسی متون، محقق متوجه می شود که آیا کاری را که انتخاب نموده است تکراری است یا خیر؟

□ با خواندن روش های مختلف مطالعه در بررسی متون، محقق می تواند روش مناسبی را برای پاسخگویی به سوالات تحقیق خود بکار گیرد

□ انجام یک بررسی متون کامل و سازمان دهی شده، حتی قبل از نوشتن

عنوان تحقیق و در زمانی که تنها ایده تحقیق در ذهن محقق خطور کرده

است باید شروع و تکمیل شود

مراحل انجام بررسی متون

□ جست و جو

□ مرور و بازبینی

مرتبط بودن و کیفیت مطالعات

□ نگارش

منابع مورد استفاده در بررسی متون

- ❖ مجلات علمی (منبع اصلی)
- ❖ کتابها
- ❖ گزارش ها
- ❖ خلاصه مقالات کنگره ها و سمینارها
- ❖ پایان نامه ها و رساله ها
- ❖ سایتهای اینترنتی

سایت ها برای دسترسی به مقالات خارجی

❖ www.ncbi.nlm.nih.gov

❖ scholar.google.com

❖ www.scopus.com

❖ www.sciencedirect.com

سایت ها برای دسترسی به مقالات فارسی

- ❖ www.irandoc.ac.ir
- ❖ www.iranmedex.com
- ❖ www.sid.ir
- ❖ www.magiran.com
- ❖ www.medlib.ir